

contra Granada) havia fet aquell i a les quals mancà en absolut posteriorment; ambaixada que tampoc no donà resultat favorable. Els antecedents històrics de l'al·ludit afer de Ceuta de 1309 entre Jaume II i Aburrebia, del qual derivava la reclamació de 1323, havien estat exposats pel Sr. Gaspar i Remiro en el fragment publicat del treball general abans esmentat, tant interessant per la nostra història diplomàtica; treball del qual desitgem poder-ne veure impresa aviat aquella altra part que l'autor tenia ja redactada quan el sorprenqué la mort. — F. V. T.

Roland Delachenal

La mort d'aquest eminent historiador francès, membre de l'Acadèmia d'Inscripcions, ocorreguda a París el 29 de gener de 1923, afecta també a la història catalana.

Roland Delachenal havia nascut a Lió el 5 d'abril de 1854. Als diplomes universitaris que obtingué en les Facultats de Lletres i de Dret, hi ajuntà encara el d'arxiver-paleògraf que li valgueren els seus estudis a l'*École des Chartes*. M. Homolle ha dit d'ell que, estrany a tota ambició, no recercà ni exercí cap funció pública, ni va adalera-se per cap honor; visqué solament per la ciència i la família i va unir en el seu cor el culte de la pàtria amb el de la fe cristiana.

Apart les seves edicions de fonts històriques narratives i documentades i després d'esmentar la seva remarcable *Historie des avocats au Parlement de Paris*, l'obra que havem de recordar d'ell principalment, no sols per ésser la seva obra capital i la que va consagrar la seva reputació, sinó també perquè és la que directament interessa a la història catalana, és la *Histoire de Charles V*. D'aquest llibre ha dit amb justícia l'esmentat M. Homolle, que figura en primer rengle entre les obres històriques del nostre temps, car és un model d'escrupolositat i de crítica en la recerca, d'art i de claretat en la composició, de penetració psicològica en la pintura dels personatges i dels costums, de fidelitat atraient en la descripció dels llocs, que ell mateix havia anat a visitar (a l'ensens que furgava pels arxius), arreu on s'havien realitzat els esdeveniments, tractat les negociacions o lliurat les batalles.

Dels tres volums publicats d'aquesta obra, és el tercer el de major interès per a la nostra història. Els dos primers volums foren consagrats a l'estudi de la vida de Carles V abans que entrés a regnar; la infantesa i joventut del temps que era Delfí, la seva intervenció com a tal en els afers de França en un període difícil, en el que no mancaren perills, agitacions i contrarietats, amb les peripècies de la guerra exterior i de les revoltes interiors, són objecte dels dos primers volums. El tercer comença en els primers dies del regnat, del qual comprèn els cinc primers anys; en ell tracta l'autor, amb la deguda extensió, dels esdeveniments que tingueren lloc per aquell temps a la Península Ibèrica, on la lluita fratricida de Castella i la del rei Pere el Cruel amb el català Pere el Cerimoniós prengueren un caire especial amb la intervenció de les grans companyies i entraren en una fase decisiva. Delachenal s'informà bé de la bibliografia castellana i catalana interessant al tema. En la nota preliminar d'aquest volum, després d'examinar, amb gran coneixement, les principals fonts històriques castellanques i catalanes d'aquella (com per exemple la *Crònica del Cerimoniós*), en fer esment de les històries i monografies més importants que havia consultat respecte el particular (entre elles, les obres de Zurita i de Bofarull) parlava Delachenal amb especial elogi de dos il·lustres erudits catalans: els Srs. Joaquim Miret i Sans i Antoni Rubió i Lluch, que l'havien precedit en la investigació documental relativa a aquell període en l'Arxiu de la Corona d'Aragó, i els escrits dels quals li van ésser de gran utilitat, segons confessió pròpia. Però tal és la riquesa d'aquells Arxius, com proclamava també M. Delachenal, que les recerques que hi practicà li proporcionaren encara bona quantitat de dades inèdites.

D'aquest volum III (de més de 550 pàgines), prop de la meitat es refereix a la història política dels reialmes peninsulars, entre 1365 i 1369; això dóna idea de com l'obra de Delachenal (el qual afortunadament va deixar-ne enllestida la redacció total) resulta absolutament indispensable als historiadors catalans. — F. V. T.